

Notat

Til : Kommunal- og forvaltningskomiteen Doknr.: #1348659
Fra : Norsk Sykepleierforbund

INNSPILL TIL HØRING OM BUDSJETTFORSLAG 2024 PÅ KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSKOMITEENS BUDSJETT- OG POLITIKKOMRÅDER

Norsk Sykepleierforbund (NSF) mener regjeringen gjør noen viktige grep i dette statsbudsjettet for å utvikle de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Vi vil særlig trekke frem innføring av en helseteknologiordning, midler til forskning på helse- og omsorgstjenester i kommunene, utvidelse av TØRN til å gjelde hele sektoren og satsing på flere heldøgns omsorgsplasser som positivt. NSF støtter også regjeringens intensjon om å utvikle en tverrfaglig allmennhelsetjeneste.

De kommunale helse- og omsorgstjenestene er grunnmuren både i helsetjenesten og i helseberedskapen, og er en forutsetning for bosetting og verdiskaping i hele landet.

Pandemien har for alvor vist oss betydningen av dette. Koronautvalget¹ påpeker at tilgang på nok helsepersonell med riktig kompetanse, og særlig sykepleiere, er en strukturell utfordring som har påvirket beredskapskapasiteten i helse- og omsorgstjenesten. Dette er utfordringer som komiteen bør ha stor oppmerksomhet på.

Sykepleiere og spesialsykepleiere er den yrkesgruppen det er størst mangel på i Norge.² KS arbeidsgivermonitor viser at nesten alle kommuner nå sliter med å rekruttere sykepleiere – ca. 70 prosent opplever det som svært utfordrende.³ Turnoveren innenfor helse og omsorg er på hele 16 prosent. Samtidig er det en markant nedgang i søkere til sykepleierutdanningene i distriktene – 800 studieplasser stod ledig etter høstens opptak.⁴

Mellom 2020 og 2040 vil antall personer over 80 år øke med 250 000 personer, ifølge Helsepersonellkomisjonen. Kostnadene knyttet til økt levealder vil særlig øke etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester, både i form av hjemmesykepleie og heldøgns omsorg. Det er et stort behov for å investere i kompetanse, bygg, utstyr og teknologi for å håndtere denne veksten. Mer bruk av teambaserte arbeidsmåter og tverrfaglige team vil gi mer helhetlige tjenester, samt sterke og attraktive fagmiljø. Kommunerammen, inntektssystemet for kommunene, finansieringsordninger, tilskuddsordninger og lovkrav må legges til rette for dette. Det må også sikres ledelsesstrukturer og rammevilkår for ledelse som bidrar til gode arbeids- og fagmiljø. I kommunale alders- og sykehjem er det en median på 93 ansatte per leder og i hjemmesykepleie 59.⁵ NSF mener beredskapsfunksjonene i kommunene må styrkes med en kommunesykepleier på strategisk nivå, på lik linje med kommunelege.

NSF mener budsjettforslaget for kommunene for 2024 ikke møter samfunnets og innbyggernes behov. Unio anslår at budsjettopplegget for kommunene tilsier at de vil gå 2,5 mrd. kr i minus, hvorav 0,5 mrd. er direkte knyttet til helse og omsorg⁶. Utgifter til ressurskrevende brukere står for 300 millioner av denne underdekningen. NSF mener det er overveiende sannsynlig at dette vil gå ut over tilbudet til eldre og øke belastningen på

¹ NOU 2023: 16 - Evaluering av pandemihåndteringen.

² NAVs bedriftsundersøkelse 2023.

³ <https://www.ks.no/contentassets/fab9b83db07a49dc8456efe845fe6d16/23088-KS-Arbeidsgivermonitor-2023-WEB.pdf>

⁴ <https://khrono.no/815-ledige-plasser-for-studenter-i-sykepleie/806838>

⁵ Førstelinjeledere i døgkontinuerlige virksomheter, Agenda Kaupang 2022

⁶ <https://www.unio.no/2023/10/06/utdanning-helse-og-omsorg-ma-kutte-i-stramt-kommuneopplegg/>

ansatte. Tilskuddsordningen til ressurskrevende tjenester (kap. 575) gjelder ikke brukere over 67 år. Regjeringen slår fast at blant annet grunnet økte utgifter til yngre brukere er terskelen for tjenester til eldre hevet de senere år.⁷ NSF vil også peke på at realiseringen av flere heldøgns omsorgsplasser forutsetter en betydelig egenfinansiering fra kommunene, samt tilgang til sykepleierkompetanse. Regjeringens budsjettforslag har ingen satsing for å beholde, rekruttere og re-rekruttere sykepleiere, den største personellressursen i tjenestene. NSF mener regjeringens opptrappingsplan for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten må inkludere tiltak rettet spesielt mot sykepleiere.

NSF vil særlig peke på behovet for en nasjonal satsing på allmennsykepleiere, i tråd med helsepersonellkomisjonens anbefaling og stortingsmelding 24 *Fellesskap og meistring – Bu trygt heime*. Det er stort behov for denne kompetansen, særlig i distriktskommuner med lang reisevei til sykehus og legevakt. Hensiktsmessig bruk av allmennsykepleiere i kommunene vil gi mer helhetlige helse- og omsorgstjenester til befolkningen, og redusere ressursbehovet i tjenestene. Avansert klinisk allmennsykepleie (AKS) er overførbar til «Nurse practitioners» og «Advanced practice nurse» internasjonalt⁵ og har spesialistgodkjenning. Allmennsykepleieren kan systematisk planlegge og benytte ulik kompetanse i teamarbeid. Kompetansen bidrar til bedre samhandling spesielt med allmennleger og sykehus. AKS er nå også et eget programområde i TØRN.

NSF mener følgende satsinger på Kommunal- og distriktsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementets budsjett er nødvendig for å ivareta utviklingsbehovene i helse- og omsorgstjenestene på kort og lang sikt:

- **De frie inntektene til kommunene må økes** for å legge til rette for nødvendige investeringer i kompetanse, bygg, utstyr og teknologi i helse- og omsorgstjenestene. Kommunene må få dekket sine utgifter til ressurskrevende brukere.
- **Regjeringens opptrappingsplan for heltid og god bemanning må bidra til å styrke sykepleierkompetansen** i kommunene og skape attraktive fagmiljø som beholder og rekrutterer. Planen bør inneholde:
 - *En styrking av lønnstilskuddet for å utdanne avanserte kliniske allmennsykepleiere.* NSF ber om at dette økes fra 15 til 30 mill. kroner slik at flere kommuner kan få støtte til å utdanne allmennsykepleiere.
 - *Ny tilskuddsordning på 50 mill. kroner for å rekruttere og opprette roller for avanserte kliniske allmennsykepleiere med spesialistgodkjenning.* Distriktskommuner bør prioriteres i ordningen.
 - *Nytt søknadsbasert rekrutteringstilskudd på 500 mill. kr til distriktskommuner med særskilte utfordringer knyttet til bemanningsstabilitet for kritisk helsepersonell, jf. Hurdalsplattformen hvor regjeringen sier at den vil vurdere nye nasjonale tiltak for å sikre rekruttering av sykepleiere til særlig rekrutteringssvake distriktskommuner.*
- **Etablere en særskilt lønnpott for å beholde og rekruttere kritisk helsepersonell.**
- **Doble finansieringen av Opptrappingsplanen for psykisk helse** med særskilt prioritering av barn og unge og tjenester til alvorlig syke med langvarige og sammensatte behov. Med tanke på de omfattende oppgavene kommunene står overfor vil kommunenes rammetilskudd på 150 mill. til psykisk helse og rus og 40 mill. til helsestasjons- og skolehelsetjenesten for 2024, ikke være tilstrekkelig.

⁷ Meld.St 24 (2022-2023) Fellesskap og Meistring